

שיעור ד: קבצים סגנוניים במשנה (חלק א)

Session #4: Formulaic Collections in the Mishnah (part 1)

(1) משנה כתב יד קאופמן חולין פרק א

- ד. השוחט מן הצדדין, שחיטתו כשרה.
 המולק מן הצדדין, מליקתו פסולה.
 השוחט מן הערף, שחיטתו פסולה.
 המולק מן הערף, מליקתו כשרה.
 השוחט מן הצואר, שחיטתו כשרה.
 המולק מן הצואר, מליקתו פסולה; שכל הערף פשר למליקה, וכל הצואר פשר לשחיטה.
 נמצא הכשר בשחיטה, פסול במליקה; הכשר במליקה, פסול בשחיטה.
 ה. הכשר בתורין, פסול בבני יונה; הכשר בבני יונה, פסול בתורין.
 תחלת הצהוב, בזה ובזה פסול.
 ו. הכשר בפרה, פסול בעגלה; הכשר בעגלה, פסול בפרה.
 הכשר בפנהנים, פסול בלויים; הכשר בלויים, פסול בפנהנים.
 הטהור בכלי חרש, טמא בכל הכלים; הטהור בכל הכלים, טמא בכלי חרש.
 הטהור בכלי עץ, טמא בכלי מתכות; הטהור בכלי מתכות, טמא בכלי עץ.
 החיב בשקדים המרים, פטור במתוקים; החיב במתוקים, פטור במרים.
 ז. התמד, עד שלא החמיץ, אינו נלקח בכסף מעשר, משהחמיץ, נלקח בכסף מעשר.
 האחים השותפים שחיבין בקלבון, פטורין ממעשר בהמה, ושחיבין במעשר בהמה, פטורין מן הקלבון.
 כל מקום שיש קנס, אין מכר, וכל מקום שיש מכר, אין קנס.
 כל מקום שיש מאון, אין חליצה, וכל מקום שיש חליצה, אין מאון.
 כל מקום שיש תקיעה, אין הבדלה, וכל מקום שיש הבדלה, אין תקיעה.
 ח. כיצד?
 יום טוב שחל להיות ערב שבת, תוקעין ולא מבדילין; לאחר השבת, מבדילין ולא תוקעין.
 כיצד מבדילין? "בין קדש לקדש".
 רבי דוסה אומר: "בין קדש החמור לקדש הקל".

(2) משנה כתב יד קאופמן מגילה פרק א

- י. קראו את המגילה באדר הראשון, ונתעברה השנה, קורים אותה באדר השני.
אין בין אדר הראשון לאדר השני, **אלא** קריאת מגילה ומתנות לאביונים.
 יא. **אין בין** יום טוב לשבת **אלא** אוכל נפש בלבד.
אין בין שבת ליום הכיפורים, **אלא** שזה זדונו בידי אדם וזה [זדונו] בהפרת.
 יב. **אין בין** המודר הנגיה מחבירו ולמודר ממנו מאכל, **אלא** דריסת הרגל וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש.
אין בין נדרים לנדבות, **אלא** שהנדרים חייבים באחריותו, ונדבות אינן חייבים באחריותו.
 יג. **אין בין** זב הרואה שתי ראיות לרואה שלוש **אלא** קורבן.
אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט, **אלא** פריעה ופרימה ויתגלחת וציפורים.
 יד. **אין בין** ספרים לתפילים ומזוזות, **אלא** שהספרים נכתבים בכל לשון, ותפילים ומזוזות אינן נכתבות אלא אשורית. רבן שמעון בן גמליא' [אומ'] אף בספרים לא היתירו שיכתבו אלא יונית.
 טו. **אין בין** להן משוח בשמן המשחה למרובה בגדים, **אלא** פר הבא על כל המצוות.
אין בין להן משמש לכהן שעבר, **אלא** פר יום הכיפורים ועשירית האיפה.
 טז. **אין בין** במה גדולה לבמה קטנה **אלא** פסחים.
 זה הכלל: כל שהוא נידר ונידב, קרב בבמה, וכל שאינו לא נדר ולא נידב, אינו קרב בבמה.
 יז. **אין בין** שילה לירוש', **אלא** שבשילה אוכלין קדשים קלים ומעשר שיני בכל הראה, ובירושלם לפני מן החומה.
 וכאן וכאן, קדשי קדשים נאכלים לפני מן הקלעים.
 קדושת שילה יש אחריה היתר, וקדושת ירושלם אין אחריה היתר.

(3) תוספתא מגילה פרק א

- ו. קראו את המגילה באדר הראשון, ונתעברה שנה, צריכין לקרותה באדר השני, שכל מצות שנוהגות באדר השני אין נוהגות באדר הראשון, ר' לעזר בי ר' יוסה או' משם ר' זכריה בן הקצב אין צריכין לקרותה באדר השני, שכל מצות שנוהגות באדר השני נוהגות באדר הראשון, **רבן שמעון בן גמליאל או' משם ר' יוסה צריכין לקרותה באדר השני, שכל מצות שנוהגות באדר השני, אין נוהגות באדר הראשון, חוץ מספד ותענית שנוהגין בזה ובזה. שטרות שבזה ושבזה, כותבין אדר, ואדר שיני נכתב תניין, ר' יהודה אומ' אדר שיני נכתב תיו.**
 ז. **אין בין** יום טוב לשבת **אלא** אוכל נפש בלבד, ר' יהודה אומ' אף מכשירי אוכל נפש. ר' נחוניה בן הקנה אומ' יום הכפורים הרי הוא כשבת לתשלומין.
 ח. **אין בין** שלש תעניות שניות לשבע אחרונות, **אלא** תרועה ונעילת חנויות בלבד. **אין בין** המודר הנאה מחבירו סתם למודר הימנו מאכל, **אלא** דריסת הרגל, וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש.

- ט. **אין בין** נזיר סתם לנזיר שלשים, **אלא** שהנזיר סתם מגלח יום שלשים ואחד, ואם גלח יום שלשים יצא, נזיר שלשים יגלח ליום שלשים ואחד, ואם גלח ביום שלשים לא יצא, וזה וזה מצותן לגלח ליום שלשים ואחד.
- י. **אין בין** דם המת לדם תפיסה, **אלא** שדם המת נזיר מגלח עליו, וחייבין על טומאת מקדש וקדשיו, דם תפיסה אין נזיר מגלח עליו, ואין חייבין על טומאת מקדש וקדשיו.
- יא. **אין בין** כזית מן המת למת, **אלא** כזית מן המת פתחו בטפת, והמת פתחו בארבעה טפחים.
- יב. **אין בין** כזית מן המת לעצם כשעורה, **אלא** טומאת אהל בלבד.
- יג. **אין בין** אבר מן המת לאבר מן החי, **אלא** שאבר מן המת הבשר הפורש ממנו טמא, ואבר מן החי הבשר הפורש ממנו טהור.
- יד. **אין בין** זב הרואה שתי ראיות לרואה שלש, **אלא** קרבן. **אין בין** זב לזבה, **אלא** שהזב טעון ביאת מים חיים, זבה אינה טעונה ביאת מים חיים.
- טו. **אין בין** זבה לנדה, **אלא** קרבן. **אין בין** זבה ליולדת, **אלא** הבאת קרבן. **אין בין** נדה לשומרת יום כנגד יום, **אלא** ספירת שבעה בלבד.
- טז. **אין בין** בית המוסגר לבית המוחלט, **אלא** שבית המוסגר מטמא מתוכו, והמוחלט, מתוכו ומאחריו, זה וזה מטמין בביאה. אבנים שיש בהן נגע, מטמות מאחוריהן. **אין בין** נדרים לנדבות, **אלא** שהמקדיש נדרים לבדק הבית, ואבדו, חייב באחריותן, נדבות, אין משלם **אלא** טובת הנאתן בלבד.
- יז. **אין בין** במת יחיד לבמת צבור, **אלא** כל שנידר ונידב קרב בבמת יחיד, כל שאין נידר ונידב קרב בבמת צבור.
- אין בין** שילו לירושלם, **אלא** שבשילו בנין אבנים מלמטה, ויריעות מלמעלה, וירושלם, בנין אבנים מלמטה, ותקרה מלמעלה.
- יח. **אין בין** כהן משוח בשמן המשחה המשמש לכהן משיח שעבר, **אלא** פר יום הכפורים ועשירית האיפה.
- אין בין** מרובה בבגדים משמש למרובה בגדים שעבר, **אלא** פר יום הכפורים ועשירית האיפה.
- יט. **אין בין** כהן משוח משמש למרובה בבגדים משמש, **אלא** פר הבא על המצות.
- אין בין** כהן משוח שעבר למרובה בבגדים שעבר, **אלא** פר הבא על המצות.
- כ. **אין בין** כהן מרובה בבגדים משמש לכהן משוח שעבר, **אלא** פר יום הכפורים ועשירית האיפה.
- כא. **אין בין** כהן משוח משמש לכהן מרובה בבגדים שעבר, **אלא** פר יום הכפורים ועשירית האיפה ופר הבא על המצות.

(4) משנה כתב יד קאופמן ערכין פרק ב

- א. אין בערכין פחות מסלע, ולא יתר על חמשים סלע.
כיצד? נתן סלע, והעשיר, אינו נותן כלום; פחות מסלע, והעשיר, נותן חמשים סלע.
היו בידי חמש סלעים, רבי מאיר אומר: אינו נותן אלא אחת.
וחכמים אומרים: נותן את כלם.
- ב. אין בערכין פחות מסלע, ולא יתר על חמשים סלע.
אין פתח בטועה פחות משבעה, ולא יתר על שבעה עשר.
אין בנגעים פחות משבוע אחד, ולא יתר על שלשה שבועות.
אין פוחתין מארבעה חדשים המעברין בשנה, ולא נראה יתר על שמונה.
שתי הלחם נאכלות, אין פחות משנים, ולא יתר על שלשה.
לחם הפנים נאכל, אין פחות מתשעה, ולא יתר על אחד עשר.
קטן נמול, אין פחות משמונה, ולא יתר על שנים עשר.
- ד. אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעה במקדש, ולא מוסיפין על ארבעים ושמונה.
אין פוחתין משני גבלים, ולא מוסיפין על ששה.
לא יפחת מששה חלילים, ולא מוסיפין על שנים עשר.
ובשנים עשר יום בשנה, החליל מכה לפני המזבח: בשחיטת פסח ראשון, בשחיטת פסח שני, ביום טוב ראשון שלפסח, ביום טוב שלעצרת, ובשמונת ימי החג.
לא היה מכה באבוב שלנחשת, אלא באבוב שלקנה, מפני שקולו ערב.
לא היה מחלק באבוב יחידי, מפני שהוא מחלק יפה.
- ה. ועבדי כהנים היו, דברי רבי מאיר.
רבי יוסה אומר: משפחות בית פגרים ובית צפריה, ומאמאוס היו משיאין לכהנה.
רבי חנניה בן אנטיגנס אומר: לזים היו.
- ו. אין פוחתין מששה טליים המבקרין בלשכת הטליים, כדי לשבת ולשני ימים טובים שלראש השנה, ומוסיפין עד לעולם.
משתי חצוצרות, ומוסיפין עד לעולם.
מתשעה כנורות, ומוסיפין עד לעולם.
והצלצל לבד.

(5) משנה כתב יד קאופמן נדה פרק ו

- א. בא סימן התחתון עד שלא בא העליון, או חולצת או מתיבמת.
בא העליון עד שלא בא התחתון, אף על פי שאי אפשר, רבי מאיר אומר: לא חולצת ולא מתיבמת. וחכמים אומרים: או חולצת או מתיבמת. מפני שאמרו: אפשר לתחתון לבא עד שלא בא העליון, אבל איפשר לעליון לבא עד שלא יבא התחתון.
- ב. **כיצא בו, כל** כלי חרש מכניס ומוציא,
ויש שהוא מוציא **ואינו** מכניס.
כל אבר שיש בו צפרן, יש בו עצם,
ויש שיש בו עצם, **ואין** בו צפרן.
- ג. **כל** המטמא מדרס, מטמא טמא מת,
ויש שהוא מטמא טמא מת, **ואינו** מטמא מדרס.
- ד. **כל** הראוי לדון דיני נפשות, ראוי לדון דיני ממונות,
ויש שהוא ראוי לדון דיני ממונות, **ואין** ראוי לדון דיני נפשות.
- ה. **כל** הכשר לדין, כשר להעיד,
ויש שהוא כשר להעיד, **ואינו** כשר לדין.
- ו. **כל** שהוא חייב במעשרות, מטמא טמאת אכלין,
ויש שמטמא טמאת אכלין, **ואינו** חייב במעשרות.
- ז. **כל** שהוא חייב בפאה, חייב במעשרות,
ויש שהוא חייב במעשרות, **ואינו** חייב בפאה.
- ח. **כל** שהוא חייב בראשית הגז, חייב במתנות,
ויש שהוא חייב במתנות, **ואינו** חייב בראשית הגז.
- ט. **כל** שיש לו בעור, יש לו שביעית,
ויש שיש לו שביעית **ואין** לו בעור.
- י. **כל** שיש לו קשקשת, יש לו סנפיר,
ויש שיש לו סנפיר **ואין** לו קשקשת.
- יא. **כל** שיש לו קרנים, יש לו טלפים,
ויש שיש לו טלפים **ואין** לו קרנים.
- יב. **כל** הטעון ברכה לאחריו, טעון ברכה לפניו,
ויש שהוא טעון לפניו, **ואינו** טעון לאחריו.

(6) משנה כתב יד קאופמן ערכין א:א

הכל מעריכים ונערכין, נודרים ונדרים: כהנים ולוים וישראל, נשים ועבדים. וטמטום ואנדרוגינס, נודרים ונדרים, ומעריכים, אבל לא נערכים, שאינו נערך אלא זכר ודי, ונקבה ודיית.

(7) ערכין ב ע"א

הכל מעריכין לאתויי מאי לאתויי מופלא סמוך לאיש...
הכל סומכין לאתויי מאי לאתויי יורש ודלא כרבי יהודה
הכל ממירין לאתויי מאי לאתויי יורש ודלא כרבי יהודה

(8) מכילתא דרבי ישמעאל שמות כ"ג:ד

שלש רגלים תחוג לי בשנה.
 שלש רגלים – המהלכין ברגליהם, להוציא את החגרין.
 יראה – להוציא את הסומין.
 זכורך – להוציא את הנשים.
 כל זכורך – להוציא טומטום ואנדרוגינס. תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל (דברים ל"א:יא) – [להוציא גרים ועבדים]. – באזניהם (דברים ל"א:יא) – להוציא חרשים. ושמחת (דברים ט"ז:יא) – להוציא חולה וקטן. לפני י"י אלהיך (דברים ט"ז:יא) – להוציא את הטמא.
 מכאן אמרו: **הכל חייבין בראייה**, חוץ, מחרש, שוטה, וקטן, וטומטום, ואנדרוגינס, החגר, והסומא, והחולה, והזקן.

(9) תוספתא ראש השנה ב:ה

הכל חייבין בתקיעת שופר, כהנים לויים וישראלים גרים ועבדים משוחררין חללים נתינים ממזרין (חרש שוטה וקטן) סריס אדם וסריס חמה פצוע דכא וכרות שפכה כולן חייבין ומוציאין את הרבים ידי חובתן.

(10) משנה זבים ב:א

הכל מטמאין בזיבה, אף הגרים, אף העבדים, בין משחררין בין שאינו משחררין, חרש, שוטה, וקטן, סריס אדם, סריס חמה.

(11) משנה נגעים ג:א

הכל מטמאין בנגעים

(12) משנה כתב יד קאופמן פרה ה:ד

הכל כשרין לקדש, חוץ מחרש שוטה וקטן.
 רבי יהודה מכשיר בקטן, ופוסל באשה ובאנדרוגינס.

(13) משנה כתב יד קאופמן חולין א:א

הכל שוחטין, ושחיטתן כשרה, חוץ מחרש, שוטה וקטן

(14) משנה כתב יד קאופמן כתובות י"ג:א

הכל מעלין לארץ ישראל, ואין הכל מוציאין. הכל מעלין לירושלם, ואין הכל מוציאין.

(15) ערכין ב ע"ב-ג ע"ב

- (1) הכל חייבין בסופה ...
- (2) הכל חייבין בלולב...
- (3) הכל חייבין בציצית...
- (4) הכל חייבין בתפילין...
- (5) הכל חייבין בראיה...
- (6) הכל חייבין בתקיעת שופר....
- (7) הכל חייבין במקרא מגילה...
- (8) הכל כשרין לקרות את המגילה...
- (9) הכל חייבין בזימון...
- (10) הכל מצטרפין לזימון...
- (11) הכל מטמאין בזיבה...
- (12) הכל מטמאין בטמא מת...
- (13) הכל מטמאין בנגעים...
- (14) הכל רואין את הנגעים
- (15) הכל כשרין לראות את הנגעים...
- (16) הכל כשרין לקדש...
- (17) הכל כשרין להזות...
- (18) הכל שוחטין...
- (19) הכל מעלין לארץ ישראל...
- (20) ואין הכל מוציאין...
- (21) הכל מעלין לירושלים...

(16) ערכין ג ע"ב – ד ע"א

הכל חייבין בסופה כהנים לויים וישראלים. פשיטא אי הני לא מחייבי מאן מחייבי.

כהנים איצטריכא ליה סלקא דעתך אמינא הואיל וכתוב בסוכות תשבו ואמר מר תשבו שבעת ימים כעין תדורו מה דירה איש ואשתו אף סופה איש ואשתו והני כהנים הואיל ובגני עבודה ניהו לא ליחייבו.

קא משמע לן נהי דפטירי בשעת עבודה בלא שעת עבודה חיובי מחייבי מידי דהוה אהולכי דרכים דאמר מר הולכי דרכים ביום פטורין מן הסופה ביום וחייבים בלילה.

הכל חייבין בציצית כהנים לויים וישראלים...

הכל חייבין בתפילין כהנים לויים וישראלים...

הכל חייבין בתקיעת שופר כהנים לויים וישראלים...

הכל חייבים במקרא מגילה כהנים לויים וישראלים...

הכל חייבין בזימון כהנים לויים וישראלים...

הכל מצטרפין לזימון כהנים לויים וישראלים...

הכל מעריכין כהנים לויים וישראלים...

(17) משנה כתב יד קאופמן שבת ח:ז

ז. חרס, כדי ליתן בין פ(ס)צים לחבירו, דבר ר' יהודה. ר' מאיר או': כדי לחתות בו את האור. ר' יוסה או': כדי לקבל רביעית. אמ' ר' מאיר: אף על פי שאין ראיה לדבר, זיכר לדבר: ולא ימצא במכירתו חרש לחתות אש מייקוד. אמ' לו ר' יוסה: משם ראיה? ולחשוף מים מגבא.

(18) משנה כתב יד קאופמן שבת ט':א-ד

א. אמ' ר' עקיבה: מניין לעבודה זרה, שהיא מטמא (ו) במשא כנידה?
 שו' תדרס כמו דווה, צא תאמר לו. מה הנדה מטמא במשא, אף עבודה זרה מטמא במשא.
 ב. מניין לספינה שהיא טהורה?
 שו': דרך אניה בלב ים.

מניין לערוגה שהיא ששה [על ששה] טפחים, שזרעים בתוכה חמשה זרעונים, ארבעה בארבע רוחות [ה]ערוגה, ואחד באמצע?

שו': כי בארץ תוציא צמחה, וכגנה זרועיה תצמיח. (זרעה) לא נאמר כן, אלא זרועיה תצמיח.

ג. מניין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי, שהיא טמאה?
 שו': היו נכונים לשלושת ימים, אל תגשו אל אשה.
 מניין שמרחיצים את הקטן, ביום השלישי שחל להיות בשבת?
 שו': ויהי ביום השלישי, בהיותם כאבים.

מניין שקושרים לשון שלזהורית בראש השער המשתלח?
 [שו']: אם יהיו חטאיכם בשנים, בשלג ילבינו, ואם יאדימו כתולע, בצמר יהיו.
 ד. מניין ליסיכה שהיא כשתיה ביום הכיפורים?

אף על פי שאין ראיה לדבר, זיכר לדבר, ותבוא כמים בקרבן וכשמן בעצמותיו.

(19) משנה כתב יד קאופמן סוטה פרק ה'

א. כשם שהמים בודקין אותה, כך (ה) בודקין אותו, שו': ובאו, ובאו.
 כשם שהיא אסורה לבצל, כך היא אסורה לבועל, שו': אם ניטמאה, ניטמאה, דברי ר' עקיבה.
 אמ' ר' יהושע: כך היה דורש זכריה בן הקצב. ר' אומ': שני פעם האמורים בפרשה: אם ניטמאה, אחד לבצל ואחד לבועל.
 ב. בו ביום דרש ר' עקיבה: (ו)כלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו, כל אשר בתוכו יטמא. אינו אומ' טמא אלא [יטמא], לטמא את אחרים, וללמד על כיכר השיני שיטמא את השלישי.

ג. **אמ' ר' יהושע**: מי יגלה עפר מעיניך, רבן יוחנן בן זכאי! שהייתה או': עתיד דור אחר לטהר את הכיפר השלישי, שאין לו מן התורה, והרי עקיבה תלמידך הביא לי מקרא מן התורה שהוא טמא, שנ': (ו)כל אשר בתוכו יטמ'.

ד. **בו ביום דרש** ר' עקיבה: ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמ' וגו', ומקרא אחר או': (ו)מקיר העיר וחוצה, אלה אמה סביב. [ואי] איפשר לומר אלה אמה, שכבר נאמ' אלפים באמה, [ואי איפשר לומר] אלפים באמה? [ואי] איפשר לומר אלה אמה, ולמה נאמ' אלה אמה? ולמה נאמ' אלפים באמה? אלא אלה אמה, מגרש, ואלפים, תחום שבת. ר' אליעזר בנו שלר' יוסה הגלילי אומ': אלה אמה, מגרש, ואלפים, שדות וכרמים.

ה. **בו ביום דרש** ר' עקיבה: אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליי, ויאמרו, שאין תלמ' לומר לאמר, ולמה נאמר לאמר? אלא שהיו יש' עונין אחריו שלמשה על כל דבר ודבר, כקוראין את ההלל, אשירה ליי כי גאה גאה, לכך נאמר לאמר. ר' נחמיה אומ': כקורים את שמע היו קורים, לא כקוראין את ההלל.

ו. **בו ביום דרש** יהושע בן הורקנוס, שלא עבד איוב את המקום אלא מאהבה, שנ': הן יקטליני, לו אייחל. אדיין הדבר שקול: לו אני מצפה, או אני מצפה לו? תלמוד לומר עד אגוע, לא אסיר תומתי ממני, לימד שמאהבה עשה.

ז. **אמ' ר' יהושע**: מי יגלה עפר מעיניך, רבן יוחנן בן זכאי! שהייתה דורש כל ימיה, שלא עבד איוב את המקום אלא מי יראה, שנ': איש תם וישר, וירא אלהים וסר מדע, ור' יהושע תלמיד תלמידך לימד, שמאהבה עשה.

(20) משנה כתב יד קאופמן מגילה ב ד-ז

ד. אין קורין את המגילה, ולא מולים, ולא טובלים, ולא מזים, וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול, עד שתגןץ החמה.

וכולם שעשו מישעלה עמוד השחר, כשר.

ה. **כל היום כשר** לקריאת [ה]מגלה, ולקריאת [ה]הלל, ולתקיעת השופר, ולנטילת הלולב, ולתפילת המוספין, ולמוספין, ולוידוי הפרים, ולוידוי [ה]מעשר, ולוידוי יום הכיפורים.

ו. לסמיכה, לשחיטה, לתנופה, להגשה, לקמיצה, ולהקטרה, לימליקה, ולקבלה, ולהזיה, ולהשקית סוטה, ולעריפת העגלה, ולטהרת המצורע.

ז. **כל הלילה כשר** לקצירת העומר, ולהקטיר חלבין ואיברים.

זה הכלל: דבר שמצוותו ביום, כשר כל היום, ודבר שמצוותו בלילה, כשר כל הלילה.